

Л.М. Яцун, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

О.В. Ольшанський, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Г.С. Чернікова, канд. екон. наук, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ХДУХТ

Відповідно до Положень про ступеневу освіту, в системі вищої освіти України постала потреба у розробці нового покоління нормативної та навчально-методичної документації, що регламентує підготовку фахівців з вищою освітою, частина якої входить до складу системи стандартів вищої освіти ВНЗ.

Структура системи стандартів вищої освіти ХДУХТ відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» – це ієрархічна сукупність взаємопов'язаних стандартів, які належать до галузі стандартизації вищої освіти і встановлюють взаємоузгоджені вимоги до змісту, обсягу і рівня якості вищої освіти, що визначаються загальною метою освітньої та професійної підготовки.

Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО) ХДУХТ базуються на ДСВО і являють собою систему варіативних навчально-методичних документів за певними напрямами підготовки та спеціальностями. ГСВО містять:

- освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів (ОКХ): відображають цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначають місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації;

- освітньо-професійні програми підготовки (ОПП): визначають термін і варіативну частину змісту навчання за певним напрямом або спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлюють вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця;

- засоби діагностики якості вищої освіти (ЗД): визначають методики, використовувані ХДУХТ, які призначені для кількісного та якісного оцінювання досягнутого особою рівня сформованості знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей.

Основою розробки стандартів вищої освіти нового покоління є компетентнісний підхід, а результати формування системи компетенцій є одним із ключових моментів оцінки якості знань.

Саме поняття «компетенції» включає:

- знання і розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти);
- знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій);
- знання як бути (цінності як невід’ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті).

Розумові компетенції або навички використовуються під час вирішення задач, орієнтованих на здатність мислити, вміння робити висновки та ухвалювати своєчасні обгрунтовані важливі рішення.

Практичні компетенції або навички використовуються в основному під час вирішення задач, орієнтованих на психомоторну діяльність і регламентовані алгоритми діяльності.

Вид компетенції пов’язаний зі змістом задачі, виконання якої потребує цієї компетенції.

Особливу увагу слід приділяти компетенціям, що забезпечують спроможність фахівця до рефлексії власних дій, аналізу та відбору інформації, синтезу знань і умінь для досягнення мети діяльності. Такі компетенції мають бути сформовані у випускника ВНЗ під час засвоєння, в основному, фундаментальної частини змісту навчання – знань щодо об’єктивних законів гармонійного розвитку природи й людства, методологій діяльності, засобів і стратегій досягнення мети діяльності тощо. Ці компетенції у межах морального та екологічного імперативів, із пріоритетом принципів сталого розвитку суспільства, повинні забезпечувати спроможність особи отримувати, обробляти та усвідомлювати інформацію, що необхідна для здійснення соціальної діяльності (у тому числі – фахової), визначати технологію формування індивідуальної діяльності та забезпечувати її безпечність і ефективність.

Враховуючи, що компетенції формуються у навчальному процесі, види та зміст умінь зумовлюють зміст навчання (у вигляді змістових модулів ОПН), а також вибір тих чи інших форм, методів і засобів навчання. Усе це зумовлює розподіл навчального часу, обсяг навчальних дисциплін і форм державної атестації, що мають бути наведені у відповідних нормативних документах.

Зауважимо, що компетенції формують за допомогою діяльності, у тому числі діяльності навчання. Останню необхідно організувати таким чином, щоб формування умінь спиралося на відповідні знання.